

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 3 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47,
Correspondențele sânt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rânul cu litere armon — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 8 Octomvre.

Monument lui Bem, monument celor căduți la Ogna și așa mai departe. Deputațiunii, cununi, cuvântări. Toate pentru și în onoarea celor ce au luptat în șirurile taberei maghiare, care în cele din urmă decretase dinastia habsburgică lipsită de coroană și tronul Ungariei.

Ne place foarte mult a fi loiali și încă chiar și cu inimici nostri. Le respectăm totdeauna simțimentele, vehiculul, care entuziasmează pre indiviși și popoare la fapte estra-ordinare. Ținem socoteală și de posibilitatea rățăcirii cuiva.

Așteptăm însă dela tot omul, care face pretenziunea de a fi în condițiunile unei societăți civilizate, ca cel puțin să gândească, că și alți oameni vor fi având simțimente. Așteptăm ca cel puțin să le respecte și ei cum așteaptă să fie a le lor respectate și să nu vatemă când se bucură. Bucuria răzimată de vătămarea deaproapelui este brutalitate.

Maghiarii au avut în 1848 și 1849 vederile lor politice. Ei au vrut să desfacă Ungaria cu totul de Austria, ca să fie cu totul independentă. Spre sfârșitul acesta au tras sabia contra împăratului și pe urmă și a regelui și a tot ce a fost împăratesc și regesc.

Ei bine, au fost Românii, Sașii Sârbii, Croații, care au văduț, că pornirea maghiară nu era sănătoasă. Aceștia toți vędând, că uniunea Transilvaniei cu Ungaria se face în ruptul capului; vędând că și consultările câte s'au făcut în privința uniunii nu numai au emanat dela asupritorii țerei de până aci, ci s'au făcut sub presiunea terorismului capetelor inferbentate de fanaticism național exclusiv; vędând că toată agitațiunea purcede dela devisa: *minden ember legyen ember és magyar*; vędând că prin venirea la putere a fanaticismului de foliiu acesta se turbură ordinea lucrurilor în Orient și dimpreună cu monarchia au-

triac este periclitată individualitatea fie-căruia: s'au grupat toți în giurul drapelului împăratesc. Era firesc lucrul acesta de oare ce numai acesta putea reprezenta susținerea ordinii de lucruri, pentru că prin trecutul seu și prin forțele sale numai el era în stare a oferi garanții și pre viitoriu.

Ce se atinge de cele ce s'au întemplat în acei ani nu ăicem nice un cuvânt de critică. Nici furcile, care se ridicase în toate părțile în primăvara anului 1848 ca mijloc de presiune teroristă, nici vătămările de sânge, cari au provocat represalii tot așa de înfiorătoare numai încep în recensunea ăiaristice, de oare ce timpul acela cu toate ale sale este al istoriei. De altă parte așa este firea timpurilor, când spiritele sânt turburate și fac apel la ultima rațiune, a armelor.

Ne vine însă lucru foarte străin, cum Maghiarii, după ce au căștigat pozițiune favorabilă în monarchie, vin a identifica pozițiunea aceasta cu revoluțiunea din timpul, când rupsesse legăturile cu monarchia, din care ađi fac parte. Ne vine lucru străin, când cu desconsiderarea simțimentelor națiunilor nemaghiare nu că se ridică monumente acelor ce s'au luptat contra lor, dar se poartă toate și se scriu în albumuri lucruri, care vătămă, cari revoaltă simțimentele acelor, ce în conștiința sciu, că au luptat pentru ordine și legalitate, pentru tron și dinastie.

Să ia ceterorii rapoartele ce le-a dus firul telegrafic dela Oșorheiu Muzeului din Transilvania în ăius de 9/17 Octomvre și cari de sigur, că vor fi trecut prin censuri mai multe; să ia mai departe a mână, nu alta, decât foaia cea mai moderată, a *Lloydului* de Luni și să cetească Foiața intitulată „Vom Vater Bem” și acolo va găsi, că se vătămă generali și conducători de trupe austriace, precum și părți de armată.

Scim și vor sci Maghiarii, că între Austria și Italia a fost antagonis-

mul cu mult mai mare decât între Austria și Ungaria. Italia în cele din urmă a și ajuns a fi independentă și o putere mare în Europa, ceea ce Ungaria singură nu va pute fi nici odată. Acea Italie încă a ridicat monumente pentru morții sei dela Navara, dela Solferino și dela Custoza. Dar cum a decurs festivitățile consacratei acelor monumente? Departe de a se atinge Italianii de simțimentele austriace, festivitățile au pntut fi asistate de oșapeți din șirurile acelei armate austriace, care odinioară înaintea Italianilor era obiectul urei și persecuțiunei până la cuțit.

Așa fac națiunile nobile la semțeminte. După ce a trecut lupta cei ce și încercușau spadele și dau mână la festivități comune.

Maghiarii cari nu sânt putere mare independentă în Europa, ci sânt numai cetățenii unei Ungarie, care e a lor precum e și a naționalităților ce o locuiesc, și care face parte din monarchia austriacă-ungurească a cărei armată este cea comună, cu pajura împăratească pe căciuli și steaguri: — nu se mulțămesc numai cu ignorarea concetățenilor lor și cu a armatei, care este și a lor astăzi, nu, ci vătămă simțimentele unora și a altora cu epite neconvincioase, făcându-ne pe unii resvrătitori și pe alții miserabili și pașa.

Ce deosebire între Italiani și Maghiari. Ceia mari și oameni gentili și cavaleri totodată; cestia prin pozițiunea geografică, materială și chiar și politică avisați la conviețuire cu noi cu nemaghiarii și posează ea și când n'ar mai fi nimenea nici printre dênșii nici în giurul lor.

Aceasta nu ne place. Și că nu ne place li o spunem franc.

Când am începe și noi ca dênșii să ne folosim de aceleși espresuni deositoare bună oară despre Bem, despre Hatvani despre Kemény, oare nu s'ar simți ofensați și dlor, Maghiarii?

Din ofensări reciproce se nasc frecările și așa mai departe.

Apoi bine, Maghiarii așa vor se dovedească lumii, că sânt chemați a conduce popoare și a propaga civilizațiunea în Orient? Cu astfel de purtare vor se îndeplinească ei rolul acesta?

Poate să fie așa de tari să le lege pe toate în lanțul lor și așa să le țărăsc unde le place lor.

Dar lanțul lor e scurt și subțire prin urmare slab și înfulparea de a lega pe alții cu el îi pune numai la asudare zădarnică. În cele din urmă vor ride cei „legați” de obosiții legători.

Maghiarii ar face foarte bine, când ar purcede în politica lor dela maxima creștină: „pe deaproapele teu ca însuși pe tine” și atunci ar prețui pe concetățenii lor ca atari și nu ca material de făcut Maghiarii dintr'ênșii și de exploatat la acoperirea bugetului, și atunci Ungaria ar fi aceea, ce ar trebui să fie din firea ei.

Revista politică.

Sibiu, în 8 Octomvre.

Pe când „patrioții” glorioși pe generalul Bem din 1848/49, Croații în dieta lor din Agram tind cu neobosită strălucire a delătura din administrația lor ori ce ar pute numai de departe contribui la maghiarisarea neamului lor. Într-o interpelație a deputatului Urbanics s'a pus regimului întrebarea, de ce căpitani honveđime croate în contra spiritului și literii legii nu pot avansa la gradul de maior, decât numai dacă sciu limba maghiară. Răspunsul șefului desecțiune Zsikovics nu s'a luat la cunoșcința de cătră maioritatea dieței croate. Foarte bățtoare la ochi este de altă parte atitudinea studenților dela universitatea din Agram, dintre cari ostentativ nici unul nu s'a înscris la cursul de limba maghiară

FOIȚA.

Corespondența Cătarinei II și a lui Iosif II.

(încheiere.)

Răspunsul lui Iosif II. la scrișoarea, ce precedă o repetăm, condamnă în integritate ei pe Turcia și vorbește de a reinvia Grecia. Acest răspuns este foarte curios. L'imprumutăm earăși publicațiunii lui de *Ruski Archive*:

Iosif cătră Cătarina

Vienna, 13 Noemvre 1782.

Înainte de toate mi voi permite de a reinnoi asigurarea, ce am dat Majestăței voastre imperiale, asupra execuțiunei punctuale a tuturor clausurilor, ce sânt cuprinse în tractatul, ce ne leagă mutual pentru binele celor două imperii ale noastre.

Majestatea voastră imperială a binevoit să reprezente cu atată perfecțiune situația Poloniei, Danemarcei și Suediei, încât găsesc tabloul fidel la circumstanțele politice actuale; dar

cât privește pe regele Prusiei și al Franței, cele două State singure puternice, cari ar avé posibilitatea de a se opune la realizarea vastului plan, ce ai conceput, voi cere o permisiune de a vè observa, că vërsta înaintată a regelui Prusiei de o parte și bună voința și grațitudinea Franței de alta, nu pot, după mine, fi suficiente spre a mă garanta de pericolele, la cari sânt susceptibile a fi espuse din parte-le atât posesiunile interne ale imperiului meu, cât și acele ce sânt isolate.

Această cugetare mă preocupă cu atât mai mult, cu cât sum convins, că cele două case ale Burbonilor sânt în stare nu numai de a mă împedica pe mine să lucrez, în concert cu Majestatea Voastră Imperială, prin ajutorul puternicelor forțe militare, dar încă a paraliza în total, seau cel puțin, de a împedica măsurile și operațiunile militare ale Majestăței Voastre Imperiale cu flotele, ce au în Mediterană cum și cu corăbiile ce pot trimite în ajutorul Turcilor în marea Neagră, în Terile-de-jos și Italia vor rămân deschise invasiiei armatelor lor de uscat.

Conchid că este imposibil de a conta pe succes fără a ne înțelege prealabil cu Franța, pe când din contra, cu adesiunea ei, se va pute fără a recurge la consimțimentul rece al Prusiei, cumpărat cu mare preț, a conține pe acest monarc, după cum o demonstrai cu multă justefă, căci, și în astfel de cas ne putem împărți forțele. Deacă M. V. I. găsesc de cuviniță a trimite un corp de 40 seau 50,000 oameni la frontiera Poloniei, de partea Prusiei, seau chiar, ceea ce ar fi mai bine, a cantona aceste trupe în Polonia în lungul Vistulei, spre a pute amerința chiar centrul posesiunilor prusiane și a asigura în același timp linișcea în Polonia și nutrimântul trupelor noastre, ași pute atunci concentra în Moravia și, afară de aceasta, trimite 60 seau 80,000 oameni pentru a lucra contra Porței în punctul, ce va indica interesele noastre comune.

Independent de aceasta, ar trebui să se căsănească a deslipi Sasonia de Prusia, și se arangia astfel ca, chemând sub drapelul toate forțele sale, să poată în același timp conta pe coopera-

țiunea armatelor mele, în căsul când Prusia ar ataca-o.

Această cugetare este singură, care mi pare înțeleaptă și posibilă și cu atât mai preferibilă cu cât ași crede — fără a pretinde cu toate aceste să fie absolut justă,— că în acest cas ar fi posibil de a împinge pe Franța, dacă nu a coopera, cel puțin a nu se opune planurilor noastre propunându-i condițiuni avantajoase relativ la posesiunile Porței și în acest cas ar trebui să avem în vedere Egiptul.

Cât despre cooperațiunile militare propriu ăise, Majestatea Voastră Imperială a bine voit a declara, că ele trebuesc mai întâi a fi deșbatute între noi. După condițiunile situațiunii mele geografice, scopul principal al mergeii mele înainte trebuesc să fie eliberat de dominațiunea și fortățele turce țermul drept al Danubiului; însă voi așpta relativ la aceasta indicațiunile ulterioare ale M. V. I. gata de a contribui cu toate mijloacele, ce vor fi în puterea mea a realiza ceea ce va decide spiritul vostru atât de

dar' mai toți ascultă prelegerile profesorului de limba rusească.

„Domnii“ se fac însă a nu vedea unele ca aceste: ei se arată grozavi numai față cu cei blânzi cum sînt d. e. și Slovaci. Sinodul protestantic ținut în zilele aceste în Budapesta a hotărît înființarea unei academii teologice în *Eperies* cu scopul învderat de a crește viitoarea preoțime a Slovacilor într'un spirit cât mai „patriotic“.

Politica esternă cu anevioe va favoriza nisuițele „patrioților“ noștri. Cestiunea Dulcignului, care a moment pare aplanată, continuă a neliniști pe diplomații europeni. Și-reții Turci declarând cu o frică afectată, că cedează de loc și necondiționat, au intenționat numai a desbina marile puteri, căci acum din nou se telegrafează din Constantinopole dto 19 Octomvrie n. „Muntenegru a pretins, ca fie care putere să designeze câte un oficer, pentru a lua parte la pertractările despre convenția cu Riza Pașa în privirea Dulcignului.“ Ear' din Cetinie biroul de corespondență aduce următoarea scire tot cu data 19 l. c. n.: „Iucă în 17 l. c. s'a tractat între Bedri-bey și delegatul muntenegean asupra proiectului turcesc de convenție. În urma respingerei a două puncte din partea Muntenegeanilor Bedri-bey a sîstat pertractările declarând, că 'și va cere instrucțiuni.“ Va se dîcă Turcul tot Turc poartă lumea de nas trăgînd mereu rezolvarea cestiunei prin pertractări iluzorii. Uni-se-vor puterile din nou la concertul european, care s'a disolvat în timp mai recent?

Principele Carol al României după sciri pozitive merge Mercuri în 20 l. c. n. la Ruscicu, pentru a se întîlni cu principele Bulgariei. Se comunică din Ruscicu dto 18 Octomvrie n. următoarele în „Pol. Cor.“ „Se fac pregătiri mari pentru primirea principelui Carol al României, pe care voiesc a-l primi acolo atît de splendid pe_cât permit raporturile mărginite ale Ruscicului.

Din București se încunoscîtează, că ministrul românesc are de cuget a convoca camerele încă pentru 1 Noemvrie.

Prefața lui Kossuth

la edițiunea franceză a memoriilor sale din 1848.

La început Kossuth constată că nu ambițiunea de a se justifica înaintea posterității, ci numai simțul de datoriță l'a îndemnat la publicarea memoriilor sale din 1848.

luminat și experiența voastră, care vă face să reușiți totdeauna.

Cît despre avantajele mutuale, ce am pute detrage din posesiunile Porței, cred de datoria mea de a spune franc M. V. I. și în toată conștiința, relativ la ceea ce M. V. I. a bine voit a 'mi comunica.

Pentru Otchakoff și teritoriul seu ce M. V. I. scotese a anexa Imperiului seu, precum și câteva puncte în Archipelag, aceasta nu poate face nici o dificultate.

Dar spre a crea o nouă Dacie sub guvernul unui principe hereditar de religiunea greacă și în fine de a pune pe nepotul vostru pe tronul Imperiului Grec la Constantinopol, nu mai soarta armelor va pute decide aceasta. In cas cînd resboiul ar avî un fînit fericit, nu ași ridica din parte-mi nici o dificultate pentru a împlini dorințele M. V. I. dacă ele se acordă cu comoditatea mea.

Relativ la aceasta, nu ași pute disimula M. V. I. cît după ce am reflectat adînc la ceea ce poate mai bine corespunde interesului nostru mutual, pentru present și viitor, și în același

Înainte cu o jumătate de secol, continuă aural, cînd am trecut preste pragul vieții publice, am văzut în Ungaria, în aceasta țeară atît de pușin cunoscut multor francezi, o națiune cu putere de viață și cu un trecut mare, deșteptîndu-se din amorțirea, în care căduse prin lupta de seculi contra unei puteri, care desconsiderînd tractatele, pe cari se bazează drepturile sale asupra Ungariei, stăruia necurmat de trei secolă a nimici independența acestei țări. Am văzut o națiune începînd de nou ași validă individualitatea sa, o națiune, care pretinde să i se dea locul, la care era îndreptățită prin geniu, întinderea teritoriului seu, numeral locuitorilor, istoria sa și prin interesele cele mari europene, de cari este legată existența sa națională. Eu am aflat un astfel de organism politic și o astfel de stare socială, care avea încă urme de feudalism și în care populațiunea milioane de locuitori ce aveau numai datorițe, ear drepturi nici unul, devenise și mai netolerabilă prin acele clase sociale cari se bucurau de privilegii necostite din timpurile trecute.

Pe atunci eu mă nesuiam a deștepta spiritul național, — luptam și suferiam pentru aacura concetățenilor mei libertatea cuvîntului și a penei, un mijloc de frunte acesta în progresul popoarelor ce renasc, — desvoltam și stimulam spiritul democratic, spiritul adevăratei democrații, care diferă foarte tare de liberalism, pentru că pretinde respectarea drepturilor altora în asemenea măsură ca și a drepturilor proprii. Mă siliam să mi scap patria de acel despotism, prin care guvernul din Viena o călcase în picioare, despotism ce împedea progresul și dezvoltarea industriei și comerului și sugruma binele comun în nascere: o dovadă elatantă aceasta pentru cea stare abnormală și ne mai pomenită în Ungaria, că banustarea acestei țări era combătută mai mult de însuși guvernul seu! Bogăția este o forță și un clement al puterii; aceia însă, cari domniau pe atunci în Ungaria, aveau trebuință a țeara să remănă în ignoranță și stagnațiune pentru ca să și uite de sine și să fie uitată și de alții.

Cînd privesc astăzi calea ce am parcurs, cînd mă gîndesc la milioanele de oameni eliberați, cari din iobagi s'au facut proprietari liberi, la remășițele de feudalism ce s'au delaturat, fără ca vre-un oces, vre-o crimă sau vre-o unică scenă dureroasă și regretabilă să fi pîngărit această prefacere mare, de care guvernul străin nu cuteza nici măcar să se apuce; cînd mă gîndesc la progresul ce s'a operat fără lacrimi și cu învoirea liberă a claselor privilegiate, de atunci, ale căror interese legitime au fost respectate și scutite deopotrivă cu drepturile naturale ale poporului; cînd mă gîndesc la sublima învătătură a frațietății, care remarcă ael fapt fără părechie, că toți urzitori epocii celei noue și toți altelei democrației și ai egalității au eșit dintre acei nobili cari au resignat la privilegiiile lor, pentru a întea-

momentane a Austriei sub predecesorii mei, i-a smuls, la diferite epoce, mai tot ce posedă ea astăzi. Ași fi putut avî asemenea câte va corăbii, cu densă, și prin această, cînd ocaziunea s'ar fi prezentat, alianța mea ar fi fost mai utilă Majestății Voastre Imperiale. De sigur că supuși mei vor pute trafica liber pre Danubiu de acolo de unde el se aruncă în marea Neagră, precum și de-a lungul țărmului până la Dardanele, Novele State Dacia și Grecia, cari sînt chemate a se reconstitui, se vor angavia a nu ridica nici un imposit de la corăbiile mele și a nu pune nici un obstacol navigațiunii lor. Astfel, condițiunile păcei de la Techenek, cum M. V. I. pare a o dori, vor fi completament respectate, și pot dîce că, am găsit prima cugetare a ipoteselor, ce exprimai în observațiunile, ce la diferite epoce le-am audît făcîndu-le Majestatea Voastră Imperială relativ la Italia, pe care M. V. I. după câte 'mi-a părut, vedea cu atîtă justetă singura posibilitate a unei combinațiuni avantajoase pentru mine.

meia existența națională și pentru a o consolidă prin contopirea diverselor straturi sociale; cînd mă gîndesc la noaptea ungară din 4 August, care nu a fost fapta unei învătăpieri trecătoare, nu a fost precedată de zilele din Iulie și nu succedată de zilele din Octomvre — cînd mă gîndesc la toate aceste, nu mi pot suprima mulțemirea, că eu, care mă aflu la sfîrșitul vieții, am putut să conclud — fie-mi permis a dîce, — într'o măsură atît de considerabilă pentru a face bine milioanei mei de concetățeni, pentru a le procura o prosperitate conformă împregiurărilor și conștiința drepturilor și datorițelor.

Despre silințele și luptele mele din acoasta perioadă a vieții mele cartea aceasta nu cuprinde nimic.

Mai tîrziu cînd aveam de cuget să ne terminăm prefacerea fără se fi dorit cătuși de pușin delaturarea dinastiei, care... fără să ne fi gîndit cătuși de pușin la o sguđuire socială sau să facem experimete noue în această direcțiune și să decidem la moment care problema uriașe și complicată care e atît de vechie cît societatea omească însăși: problema socială; și cînd dinastia netolerînd libertatea, care și în zilele sale cele mai glorioase s'a purtat cu densă într'un mod cruțător și chiar venerător, voia să nimească autonomia țării și existența națională cu cele mai nedemne mijloace, cu toate că această existență națională a fost scutit dinastiei în zilele de nenorocire; cînd furam surprinși, isoiași de lume, părăsiți de toți, aruncați fără isoară de ajutoriu ca nise victime în lupta de rasă, așitată într'un mod machiavelistic prin simțemintele de rivalitate, a cărei semîșe se puteau afla în toate țările — fie ea de rasă, de religiune sau simplu numai ca rivalitate între vecini și a o alipire exagerată la patria îngustă —; cînd am organizat ace apărare eroică, care va fi de a purarea una dintre cele mai frumoase pagini în istoria noastră; cînd am aruncat pe Austria învinsă, călcată în picioare și umilită la picioarele Rusiei, dela care a cerut împlorat și primit ajutoriu: — a atunci am însuflet Ungariei ael simți de putere, energie și vitalitate, care trebuiau să o apere de slăbiciunii viitoriu. Atunci am dovedit lunei, că Ungaria are dreptul de a esista ca stat și a trăi ca națiune, fiind că avea forța și vitalitatea ce se recerea pentru aceasta. Noi am învins în prima și mare a celui *Struggle for life*, a luptei pentru existență, care este fundamentul și începutul desvoltării vieții; am botezat cu a sîngele martirilor nostri credința noastră națională, concordia cetățenilor și pretensiunea acestora, ca patria noastră în viitor să fie independentă.

Despre această epocă strălucită, despre acest epos al nostru național, această carte de asemenea nu va cuprinde nimic.

Dar am fost sdrobiți. Europa indiferentă a permis să se comită mai mult decît o crimă, a permis să se facă o eroare.

momentane a Austriei sub predecesorii mei, i-a smuls, la diferite epoce, mai tot ce posedă ea astăzi. Ași fi putut avî asemenea câte va corăbii, cu densă, și prin această, cînd ocaziunea s'ar fi prezentat, alianța mea ar fi fost mai utilă Majestății Voastre Imperiale. De sigur că supuși mei vor pute trafica liber pre Danubiu de acolo de unde el se aruncă în marea Neagră, precum și de-a lungul țărmului până la Dardanele, Novele State Dacia și Grecia, cari sînt chemate a se reconstitui, se vor angavia a nu ridica nici un imposit de la corăbiile mele și a nu pune nici un obstacol navigațiunii lor. Astfel, condițiunile păcei de la Techenek, cum M. V. I. pare a o dori, vor fi completament respectate, și pot dîce că, am găsit prima cugetare a ipoteselor, ce exprimai în observațiunile, ce la diferite epoce le-am audît făcîndu-le Majestatea Voastră Imperială relativ la Italia, pe care M. V. I. după câte 'mi-a părut, vedea cu atîtă justetă singura posibilitate a unei combinațiuni avantajoase pentru mine.

„Pressa“.

Ungaria independentă, învingătoare la 1849, tare și capabilă ași împlini cu bărbăție rola în Orientul Europei, ar fi scuit să facă imposibile mai toate resoaiele, cari de 30 ani au turburat pacea și dezvoltarea Europei. Intre astelii de împregiurări noue celor ce am scăpat cu viața din naufragiul cel mare ne a remas o misiune, o misiune modestă față cu politica generală, dar cu atît mai însemnată pentru patria noastră. Misiunea noastră consistă în a pregăti viitoriu Ungariei. Ce mijloace am avut pentru aceasta? A lămuri opiniunea publică, a i arăta cari au fost drepturile, cari suferințele patriei noastre; a deștepta simpatii, a desfășura ce elemente de vitalitate avem ca națiune de sine stătătoare, a dovedi că în mijlocul oceanului slav și germău, existența unei Ungarie independente este o necesitate pentru echilibrul și stabilitatea Europei; a forma un protest viu contra nimeirii noastre naționale, a concentra aspirațiunile ecuitabile, legitime, legale și naturale ale Ungariei; a stabili o legătură între aceste aspirațiuni și între marile evenimente ce se operează pe continentul european.

Această rolă a luat-o emigrațiunea ungară asupra sa cu cutezare. Încît pentru mine, eu amintîndu-mi încrederea ce mi-o dovedise concetățenii mei în momentul luptei celei mari, rădicîndu-mă prin voința reprezentanților naționali în culmea puterii de stat, eu, dîce, aveam datorița să fiu pîtruns de scopul nostru sublim mai bine decît ori care dintre compatrioții mei, aveam datorița ca aceasta să o fac obiectul tuturor cugetărilor silințelor și tuturor forțelor locale.

Pămîntul, în care trebuia se aruncăm semîșe într'adevăr nu era priincios. În întreaga Europă continentală reacțiunea învingătoare, cuvîntul încătușat, scrierile oprite, posibilitatea de a călca pe continent, pentru mine și consorții mei esiași interdiși cu totul; fie care națiune avea de lucru cu sanarea ranelor sale proprii, pentru că fie care în particular și avusese revoluțiunea sau rescoala sa proprie.

Fie care dintre aceste revoluțiuni și rescoale, erease o categorie particulară de esiași și câte o asemenea categorie se mai formase din naufragiații mari cause a independenței poporului — o cauză nobilă, pe care nime nu o poate pricepe mai bine decît francezul, — francezul, care și astăzi după multe veacuri, venerază cu pietate amintirea eroicei țerence din Domremy, ale cărei visiuni sublime, esemplu și martiriu pentru Franca au întemaiat independența, prima temelie a mărimei sale întregi.

O a doua categorie se compunea din mulți oameni trezi, dar avea și elemente turburătoare, nesece spirite ce și perdue ecuilibrul, cari simțiau apesarea neegalității sociale și toată nedreptatea acestei neegalități, dar puceau dela credința, că împărțirea averei, neegalitatea pozițiunei între bărbat și muier, sporierea peste măsură a poporațiunei, cestiunea delictelor, și pedepsirea crimelor qualificate mai mult ca boala decît ca peccat, cu un cuvînt tot ce întimpîna viața omului dela leagăn până la mormînt și tot ce străbate fapele lui se poate rezolvi, regula și delătura mai bine, dacă se grămădesc petrii pe la corurile stradale și se aruncă cu ele în indiviuii uniformași cari reprezentă suprema putere. Ce strănie rătire! Ca și cînd prefacerile cele mari ar fi opera unui moment și probleme matematice cele mai încurcate s'ar pute deslega cu o lovitură.

Într'alte părți earăși nesece cetățeni cari se refugiaseră de volnicia unui funcționar al mării repulice, care se iadentifică cu legea.

În acest mare concert de disonanță Europa nu putea deesibi totdeauna pe patrioții de revoluționarii simpli, pe acei ce voiau să și elibereze patria de cătră cei ce visau regenerarea neamului omensec și vesitau nesece teorii și recomăndau nesece mijloace ce nu erau de natură a deștepta simpatii și a cuceri aderenți. Emigrațiunea maghiară cu toate că putea fi amăgită prin esemple și-a conservat totdeauna și nestrămutat simțul situațiunei sale proprii. Ea nu a dat nici cînd vre-unui conspirator pămănal sau bomba în mână, nu a vîrsat nici cînd sau nu voia să verse fără folos

sânge. Nu a întins mâna pentru pregătiri de revoluții nebunesci.

Da, glasul unor emigranți s'a perdut prin șomolul evenimentelor celor mari ce s'au succedat în Europa în cei 18 ani dela zilele noastre de nenorocire din 1849 până la încoronarea din 1867. Acești doi ani sunt trista în istoria Ungariei, al doilea mai trist decât cel dintâiu pentru că acest din urmă a fost martorul renunțării Ungariei la viitorul său, precând cel dintâiu vâduse numai o învingere sângeroasă dar trecătoare a puterii.

Da, în mijlocul luptelor celor mari, cari în mici intervale și se succedau prin manifestațiunile activității industriale și naționale economice provocată prin dezvoltarea drumurilor de fer, — în mijlocul valorilor materialismului, ce se înălțase tot mai sus, o repet, rola noastră de sigur era grea ba chiar nemulțămătoare.

Și cu toate aceste noi nu am călătorit înzădat cu anii prin Anglia, Scotia și prin Statele unite ale Americii, ci am folosit călduroasa primire de care neam bucurat în aceste țări, pentru a pune în discuție în sute de adunări cauza patriei noastre pentru a-i face cunoscut caracterul, spiritul și drepturile sale, ne am folosit de bunavoia unei părți a presei europene pentru a perpetua într'ânsa amintirea patriei noastre. Ungaria nu mai exista pe atunci, dar estuinea un gurească, în urma silințelor noastre, a încolțit, s'a dezvoltat și a ajuns la maturitate. Partida revoluționară din Europa și identică cauza sa cu a noastră. Partida liberală vedea spiritul constituțional la noi în luptă cu tendințele absolutiste. Politicul vedea nedreapta și regretabila vătămare a dreptului internațional istoric, ale cărui victime eram noi. Cetățeanul indiferent vedea în Ungaria o problemă politică, care într'un moment hotărât putea să-i turbure comoditatea și liniștea. Simțul că, există o estuinea un-gurească, care trebuie rezolvită, se răspânda din ce în ce mai mult și din straturile democrației petrunse în palaturile Regilor și Împăraților.

În această perioadă este un eveniment care va interesa pe cetitorii francezi, înțeleg momentul, când am convenit cu bărbatul dela 2 Decembrie, care a strălucit ca un meteor pe orizontul european și mai pe urmă s'a stins la Sedan. Acest om se afla atunci în culmea puterii sale. Europa întreaga atârna de densusul. Un singur cuvânt al Cezarului, o unică mișcare a sprâncenelor turbura spiritele, neliniștia capetele încoronate. În acea epocă el se arătă într'o lumină neîndatată, se părea că densusul va trebui să fie premergătorul independenței națiunilor, că ar fi destinat să springeară învingerea aceluia mare principiu, că lo stă națiunilor în voia a dispune de sine prin plebiscite, care se razimă pe sufragiul universal.

Tunurile dela Magenta și Solferino destăpăra popoare și pretinudinea în Europa, unde se afla o individualitate națională apăsată, inimile se treziră la viață nouă, privirile se îndreptară spre puternicul domnitoriu, care luase a mână cauza Italiei, cauza acestui popor de martiri, care de șese veacuri se silia să-și întemeieze unirea și prin unire puterea de a fi și rămâne independent.

(Va urma).

Varietăți.

* (Denumire). Majestatea Sa Împăratul a denumit pe profesorul extraordinar Constantin Popoviciu profesor ordinar al dreptului canonic la facultatea teologică greco-orientală a universității din Cernăuți.

* (Virilistii români) din comitatul Sibiului sunt pe anul 1881 dd: Escelența Sa Miron Romanul; adv. Ioan de Preda, adv. Partene Cosma, neguțătoriu Antoniu Bechnitz, neguțătoriu Gregoriu Mateiu, Dr. Demetriu Răuciu, adv; neguțătoriu Constantin Bugarsky; Dr. Stefan Păcurar adv.; Paul Dunca, cons. în pensuine; Ioan Popa adv.; Dr. Ioan Borcea adv.; Archim. și vicariul archiep. Nicolau Popea, toți din Sibiu; apoi Ioan Ohnitz neguțător

în Sebeș, și Teodor Vălc din Rehșu. Membrii suplenți DD: Dr. Ioan Nemeș adv. în Sibiu și George Marcu Măcelar proprietariu Mercurea.

(Postal.) Pre lungă depunerea unei cauțiuni de 110 fl. v. a. este de ocupat în cercul direcțiunei postale din Sibiu un loc de servitor postal cu salariu anual de 300 fl. apoi 60 fl. bani de cortel și vesminte. Doritorii de a ocupa acest post au să-și trimită rugăriile lor instruite în sensul articolului II de lege din anul 1873 în restimp de 6 săptămâni la direcțiunea postală din Sibiu.

* (Anscințare.) Conform hotărârii luate de adunarea generală ținută în 8 Sept. a. c. în Alțina sub despărțământul IV al reuniunii învțătorilor români gr. or. din ținutul Sibiului și va ținē procimsa sa adunare generală în 21 Octomvre (7 Noemvre) a. c. în opidul Agnita.

Se invită deci prin aceasta toți p. t. membri subdespărțământului acestuia, precum și toți iubitori de progres ai poporului român a lua parte la această adunare într'un numer cât se poate de mare.

Noerichiu în 29 Septemvre 1880.

Nicolau Moldovan m. p.,
presedinte.

Iosif Morariu m. p.,
notariu.

* (Înscințare.) Direcțiunea generală a călei ferate un-guresci occidentale aduce la cunosința publică, că stațiunea din Ruba Szt. Mihaly, carea până acuma a fost construită numai pentru persoane și pachete, din 1 Noemvre a. c. incolo va fi deschisă și pentru mărfuri, cari au se ajungă de grabă la destinațiunea lor.

* (Necrolog.) Emanoil Cioran (născut în Reșinari), inginer al căilor ferate române în Galați (România), a încetat în 4 Octomvre după o scurtă suferință din viață în etate de 27 ani. Înarmorntarea a avut loc în 5 Octomvre în Galați. Întristat fratelul Med. Dr. Petru Cioran din Brașov face cunoscut aceasta amicilor și cunoscuților reșosatului, în numele mamei, fraților și surorilor. Fiș-i țărina ușoară acestui brav tinăr român, care ată pentru familie, cât și pentru nația sa a apus mult prea timpuriu!

* (O defraudățiune mare) a comis în Lemberg un comtoarist de 19 ani, Henric Montș, care — după cum anunță direcțiunea poliției din Lemberg — în 14 Octomvre n. a luat lumea n cap proveșut cu 18,000 ruble în hărtie, apoi 5000 fl. note austriace și 150 de imperiali rusesci.

* (Statistica crimelor.) Deda judecătoria criminală reg. din Buda-pesta se spune, că în anul acesta până în 15 Oct. n. arțăterii criminale se urcă la 22,000 va se ăică cu 3000 mai multe, ca în acelaș period din anul trecut. Asemenea și prinși sunt în anul acesta cu 300 mai mulți ca în anul trecut.

* (Stefan Miklos) un deputat în dieta Ungariei a făcut erida pentru datorii, cari trec peste 100,000 fl.

* (Reparatio rei publice). La ministeriul de culte și instrucțiune reg. ung. au ajuns pe calea ministeriului de finanțe comun 54 medale de bronz din Brod turcesc în Bosnia. Ministerul de culte trâmifend toate aceste medale romane museului național ung. acesta lea esaminat pe toate și a statorit: că 23 dintre ele sunt Grafi-ane, apoi 10 Valentiniane și alte 10 de pe timpul lui Teodosiu I. Dintre aceste 24 sunt topite în Siscia (ađi Szisszeli) și toate poartă pe revers inscripțiunea: *Reparatio rei publice*. Celelalte 11 sunt roase de rugină și nu se pot ceti.

* (Bruma din tăiu) și groasă a cădut în Sibiu și giur Duminecă dimineața. De atunci se vede brumă în toate diminețele. Timpul e rece.

Loc deschis.*)

Caransebeș, 16 Octomvre 1880. Onorabilă Redacțiune! De 9 ani de zile mă află în serviciul statului ca profesor de limba latină la scoalele civile de stat din Caransebeș.

În restimpul acesta trei atacuri înverșunate au fost îndreptate asupra persoanei și pozițiunii mele.

Din partea cui? și pentru ce?

Din partea a 3—4 indiviđi, din partea unor adevărate existențe. catilinare.

Pentru ce?

Pentru că ca Român și ca cetățean al orașului Caransebeș 'mi-am împlinit numai datorințele.

Pentru că cu rescarea sănătății și a postului în care mă află, mai mulți ani fără de a fi obligat am primit asupra mea câte 10 oare pre săptămână gratis spre a propune și limba română până în clasa a II-a poporală, pentru ca copilașii români să învețe din limba mamei lor cel puțin a ceti și a scrie.

Pentru că vędind pe unii scolaru români chiar și din Caransebeș, că nu și pot procura cărțile necesare, le-am procurat eu, pentru că mai târziu să vęd chiar pe părinții acolora strigând: „ia!, restignescel!”

Până acuma am fost descris de: Daco-Român, Dodaist, Babesian, de trădătoriu, de individul cel mai periculos al statului maghiar, de un atarele care de mult ar fi trebuit pus în furci.

Acum se ating de caracterul meu moral.

Pentru ce?

Pentru că ca cetățean ca proprietariu de casă, ca reprezentant orășenes am cutezat a spune un adevăr neresturnaver.

Pentru că am voit să deschid ochii norocătăeni, cumcă într'adevăr decora orașului și reputațiunea cetățenilor lui nu permite, a fi reprezentați la acte solemnne prin indiviđi eșiți și din nou intrândi în temniță.

Nu te mira onorabile cetitoriu. Avom de a face cu existențe catilinare.

Noi pe aici ne aflăm în stări anormale. Averea și onoarea ni se află în atari mâni. Nici măcar sanctuariul familiei nu ne este cruțat.

Și oare cine sânt aceste existențe de care se sfioșce, i o frică imensei majorității pacinice și de omenie din Caransebeș?

1. Un redactor jidan venit mai eri alaltăeri Dđeu scie de unde în mijlocul nostru spre a ne descrie cu colorile cele mai urite numindu-ne Indieni sėlbatici, acel redactor despre care Escelența Sa Ministeru președinte Tiza în dieta țării a ăis, se nu mi dăm creșdment, de oare ce a eșit mai eri alaltăeri din temniță, în care a fost aruncat, pentru furăciuni.

2. Un proto-notariu orășenes suspendat de mai mulți ani, închis în temniță pentru defraudări și chiar în zilele aceste osindit din partea tablei regesci la închisoare de 6 luni.

3. Un oficer degradat pentru trântitura căpătată în casina română din Lugos, profesor de teologie delăturat și numai prelângă revers, că-și va îndrepta purtare, aplicat ca profesor la institutul pedagogic din Caransebeș.

Pe individul acesta l caracterază mai bine productele lui spirituale depuse în alăturata broșură.

4. Un individ, care și-a căștigat merite pe la Galați etc.

Eată cine domnesce în Caransebeș. Vai de acela, carele va cuteza a se opune planurilor lor.

Acestia ne-au adus în comitatul Severinului comisari regesci. Acestia ne-au îngropat comitatul.

* Pentru cele de sub rubrica aceasta redacțiunea nu ia responsabilitatea. R.

Opt luni am fost în cercetare pentru ei. Patruspredece luni nu mi-am căpătat salariul întreg ca ceilalți colegi.

Resultatul se vede în broșura alaturată.

În urma atător denunțări, calumniari, epistole anonime trimise prin case oare se mă folosesc de lege? Nu. Atari persoane nu le țin capabile a-mi macula caracterul meu moral.

„A puro pura defluit aqua”.

Ce me mângăe e consciința, că până acum mi-am împlinit numai datorința și că am avut și am ca inspector scol. o persoană plină de caracter, o persoană neparțială, carea poate servi de model funcționarilor statului nostru.

Primească Magnificența Sa dl consiliar regesc și inspector scol Francisc Suttág și pe calea aceasta deosebita mea mulțămire.

Primiți on. dle Redactor etc.

Vasile Mandrean,
profesor de limba latină la scoalele civile de stat din Caransebeș.

PARTEA ȘTIINȚIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Studiul religiunei în scoalele noastre.

(I Urmaro).

Din capul locului, ca o gravă sminteală observăm, că până la acest din institutul de pregătire a fiitorilor învțătoru nu s'a propus studiul „Metodica specială a Religiunei”, de unde urmează, că pentru propunerea religiunei în scoalele primare n'avem nici un învțătoriu anume calificat. În vțătoriu deci este lăsat în voia soței, ca să-și facă însuși metoda. Dar ce ăic? În vțătoriu nici că are lipsă de metod, și prin urmare nu este nici lipsă de propunerea studiului negles în institut, cătă vreme studiul religiunei are să se propună după planul și manualele prescise.

Planul de propunere și cărțile cari au să se dee în mâna elevilor se află prescise în „Instrucțiunea pentru învțătoru” din 1862, confirmată prin Sinodul arhieresc din 1869, și prin aceasta devenită obligătoare pentru întreaga Metropolie.

După această instrucțiune § 20 pt. 4. §§ 25 și 26. în Clasa I, se mesetră I. au să se propună băieților din „Bucovână”: „rugăciunile de toate ăilele, înainte și după prând, și înainte și după cină, de dimineața și de seara”, semestrul II „istoria biblică — manual cu întrebări și propuneri; — Clasa a II. „Catechismul mic” Clasa III și IV „Catechismul bogat”; car' trecend la gimnasia aflăm introduce în Clasa I și II. „Catechismul bogat” în Clasa III și IV „Mărturisirea ortodocsă”.

Deși s'au ridicat atâtea plângeri motivate în contra acestui plan și acestor cărți, totuși se ne fie permis a face o scurtă și imparțială dare de samă, carea ne va pune în poziție să cunoascem reul în întreaga lui mărime.

1. Puredend din greșita părere că cel ce scie mai multe rugăciuni, este mai bun creștin: s'a creșut că nu se pot da băietului destul de timpuriu și destul de multe rugăciuni spre memorizare. De aceea s'au grăbit ca îndată ce a intrat elevul în scoală, în decursul celui dintăiu semestru să se indoape cu toate rugăciunile din „Bucovână”, fără considerare la aceea, că oare elevul pricepe ceva din acele s'au nu. Scopul este ca elevul să învețe rugăciuni, și încă multe rugăciuni. Acest scop se și ajunge dar numai a ceta. Inima elevului rămâne rece la recitarea acestor rugăciuni, pentru că el nu le înțelege, și

pe acele, pe cari, în urma unei explicații acomodată, le-ar pute înțelege, nu le poate, fiind-că nu i se explică; și nu i se explică, fiind-că învățătorul parte nu dispune de timp, parte nu este destoinic spre a și explica aceste rugăcimi. Pentru învățătorul este destul dacă elevii la examen pot recita rugăciunile prescrite. Însumi am avut ocaziune a mă convinge la examenile unor din scoalele cele mai bune ale Arhidiecezii, că elevii știu recitând în chor toate rugăciunile din Bucovină, dar luându-i unul câte unul, și punându-i să reciteze una s'au altă rugăciune, s'au să spună înțelesul ei — elevul a ramas mut. Dacă acesta este rezultatul la scoale de cele mai bune, care va fi la majoritatea scoalelor noastre?!

Timpul cel mai prețios din viața școlară, începutul, putem cu drept cuvânt constata, că este pierdut. Elevul înțelege cu un gol în inimă, ear' în minte cu un șir de cuvinte neînțelese.

2. Abia a ajuns nenorocitul elev să știe cetei cu mare greu, și i se împune aceea ce poate fi mai urcios pentru un băiat: învățarea de rost — din Istoria biblică. Istoria biblică se dă în mâna băiatului după 4 sau 5 luni de zile dela prima lui intrare în școală!! În cele mai multe cazuri vedem pe învățătorul, care nu înveșe nici un metod, ținându-se strict de carte, și silind pe nefericitul scolaru să i-o reciteze. Elevul, de frica pedepsei, se supune tuturor spirituale, dar fără ca din această tortură să se aleagă cu alta, de cât cu ura în contra instrumentului de tortură, în contra cărții de religione.

3. Semestrul al II din clasa I. este numai începutul durerilor pentru scolaru. Grosul acestora îl așteaptă în clasele următoare.

Elevul trebuie să învețe dogmatica și etica în două edițiuni, în un Catechism mic din 1774 (!) și un bogat, căci almintrea n'are credință, n'are moralitate. Credința însă, ce i se propune în aceste Catechisme, este departe d'a face pe elev „binecredincios“, și moralul, ce'l memorizează, rămâne literă moartă.

Asupra ambelor acestor Catechisme s'au ridicat atâtea voci, cari le-au condamnat cu atâtea putere din punct de vedere metodic, în cât noi ne putem cruța osteneala d'a le supune unei recenziuni. Ne putem deci mulțumi ca a susține, că în decurs de un an (clasa II) elevul trece prin purgatoriul Catechismului mic, spre a se supune unui alt chin de doi ani (clasa III și IV) al Catechismului bogat. Căci aceea ce elevul cu cea mai strășnică bătaie de cap a învățat în un stil sec, neromânesc și neînțeles, a învățat numai ca să poată recita la timpul seu, fără a înțelege, fără ca aceea, ce a învățat cu atâtea amar, să fi lăsat v'o impresiune binefăcătoare asupra spiritului și inimei lui.

Trecând în gimnasiu, ca o dovadă că aceea ce s'a învățat în scoalele elementare a evaporat, Catechismul bogat se ia de nou la mână, ca după doi ani să se schimbe cu altă carte de dogmatică și moral: „Mărturisirea ortodoxă“, tot atât de puțin pedagogică, ca și Catechismele.

Prin urmare 7, și șapte ani fără întrerupere gimnasiștii noștri învață dogmatică și moral. După timpul studiului mai că am aștepta dela denșii ca să fie Doctori în teologie; în faptă însă cei mai mulți n'au nici cele mai elementare cunoștințe despre credința bisericeii de carea se țin. Ei n'au, pentru că nici odată n'au învățat ca să știe și în viitoriu, pentru că nici odată n'au înțeles ceea ce au învățat.

Dacă numai acesta ar fi rezultatul torturii spirituale, la care supu-

nem pe pruncii noștri pe contul religiunii, încă tot ne-am pute plânge numai cu aceea, că tortura a fost zadarnică. Dar fiind-că această tortură s'a făcut și se face asupra generațiunii tinere pe contul religiunii: Pecatul nostru se resbună amar în această generațiune tot prin religiune. Căci sila aceasta, ce se face asupra spiritului elevului, este natural se întimpine rezistență, carea se manifestează mai întâiu în neplăcere cătră studiul religiunii, cu timpul trece în disgust, și mai pe urmă se prefăce în ură formală. Ura aceasta în contra studiului religiunii nu se mărginesce numai la timpul școlaei. Ea își are influențele ei asupra întregii vieți. Căci din ea se nasee îndiferentismul religios.

Nici aci însă nu se opresce resbunarea păcatului, ce'l facem cu școlarii. Este o parte a resbunării, carea are urmări și mai triste. Elevul, fiind-că n'a înțeles nici odată din lungul și latul seu studiu teologic, ajungând la maturitate, este natural se vină la convingerea că acel studiu în faptă n'are nici un înțeles; că prin urmare toată credința este o nebunie și susținătorii și propagatorii ei sânt nesce speculanți, cari trăesc din măiestria de a imbeta cu apă rece pe cei naivi.

Ireligiiozitatea de o parte și disprețul preoției de altă parte — eată fructul studiului religiunii în scoalele noastre. Cel ce dorește dovedi n'are de cât se privească la semidoctii noștri din toate păturile societății.

Fiind-că am amintit de preoție, ca să nu mi se țină, că vorbesc din interes de castă, observ: factorul principal din viața poporului nostru este preoțimea. Pierzându-și ea vața, unde mai poate fi vorba de disciplină la Români, de disciplină, carea este sufletul popoarelor în grele împrejurări. A face ca preoțimea să și pierdă autoritatea sa înaintea poporului, înseamnă a demoralisa poporul, în întregul înțeles al cuvântului, a i pregăti perirea.

Așa dară scoalele noastre dela 1850 înceace, scoalele noastre, întemeiate de Șaguna au demoralizat o generațiune?

Durere! Cea mai sublimă instituțiune, administrată rău, poate ave urmările cele mai triste. Nu instituțiunea ca atare, nici institutorul ei se poate face responsabil pentru urmările cele triste, ci reaua ei întrebuințare. Nu scoalele, ca atari, ci în linia primă metodel folosit în scoale la propunerea religiunii ne-a dus și ne duce și mai tare în ticăloșie.

Dar, se va reflecta, metodel și cărțile s'au impus de Șaguna, prin urmare el este responsabil. Ferească Ddieu! Șaguna n'a fost pedagog de specialitate, el a fost archiereu, și a avut alte ocupațiuni și altă chemare mult de mai mare însemnătate decât a eda și cărți de școală. Destul, prea destul dela dînsul, dacă, prelângă multele și grelele lui ocupațiuni a edat cărți de teologie. Ce a putut și ce a și făcut a fost ca să provadă seminariul cu profesori destoinici, cărora să le țină: soartea scoalelor o încredințez în mâinile voastre, ca pedagogi specialiști; voi să-mi pregătiți învățatori, cărora să le dați cărți bune, spre care scop am întemeiat tipografia, pe care vi-o pun la dispoziție. Nu Șaguna a impus planul și cărțile de învățămînt, ci bărbaii de școală ai aceluși timp, consilierii lui. Aceea ce ei i-au recomandat aceea dînsul și mai târziu Sinodul Archieresc a confirmat.

Ca Archiereu repețesc nu i-a fost chemarea, precum nu este a nici unui Archiereu în special a face Catechisme. Aceasta este chemarea învățătorilor, respective a profesorilor ca specialiști. Ce privește pe Archierei este singur priveghierea ca în acele Catechisme

să nu se străcure doctrine heterodoxe. Și numai în această privință cred eu, se recere autorizațiunea canonică Archierescă. Consistoriul eparchial, resp. metropolitan, compus din somitățile școlare ale Eparchiei resp. Metropolei, are să se pronunție asupra cărților de învățămînt religios, cu respect la metod.

Nu mi-a fost scopul a face pe nimenea responsabil pentru greșelele trecutului, ci numai a constata, că direcțiunea greșită în educațiune pe terenul religiunii a produs lipsa de religiositate, și prin aceasta decadența moralității în sinul naționalității noastre. (Va urma.)

Bursa de Viena și Pesta

din 19 Octovbre 1880

	Viena	Pesta
Renta de aur	106.65	106.35
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orientat ung.	80.20	80.25
II emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient ung.	97. —	97.75
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	84.25	84.25
Imprumutul drumurilor de fer ung. Obligațiuni ung. de rescumpărarea pămîntului	121.50	121.75
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	94.40	94.50
Obligațiuni urbariale temegiane. Obligațiuni urb. temeg. cu clausulă de sorțire	93.50	93. —
Obligațiuni urbariale transilvane. Obligațiuni urbariale croato-slavonice	92.75	92.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea țecimii de vin	94.75	—
Datorie de stat austriacă în hârtie Datorie de stat în argint	93.25	93. —
Renta de aur austriacă	71.15	71. —
Sorți de stat dela 1860	72.80	72.50
Acțiuni de bancă austro-ung. Acțiuni de credit austr.	86.35	86.40
Sorți ungarosci cu premii	129. —	129. —
Acțiuni de regularea Tisei Argint	815. —	814. —
Galbin	273.80	272.80
Napoleon	242.25	239.50
100 marce nemțesci	106.75	107. —
London (pe polița de trei luni)	106.75	106.75
	5.62	5.64
	9.37	9.39 1/2
	58.10	58.25
	117.80	117.90

Economic.

Brașov, 15 Octovbre n. Pro hectolitru Grâu fl. 7-8; Grâușcăreț fl. 5.80 Săcărâș fl. 5.30-5.60. Orz fl. 3.30-3.70; Ovăs fl. 2-2.20; Cuceruz fl. 4.50; Mălaiul fl. 4.80; Mazere fl. 6.; Linte fl. 10; Fasole fl. 4.40; Sămânță de in fl. 11.80 Sămânță de cânepă fl. 4.40- Cartofii fl. 1.20 per chilo: carne de vită 48 cr. carne de porc 62 cr. carne de vițel — cr. de berbeco 30 cr.; Său de bovine proaspăt fl. 35; (per 100 chilo); topit 48 fl.

Făgăraș, 15 Octovbre n. Pro hectolitru Grâu fl. 7.50-8.; grâușcăreț fl. 7-7.20; săcărâș fl. 5-5.60; orz fl. 4-4.60 ovăs fl. 2-2.10; cuceruz (nou) fl. 4.60 (vechiu) fl. 5; mălaiul fl. —; Sămânță de cânepă fl. —8; mazere fl. —; linte fl. —; fasole fl. 5-6; cartofii (vechi) cu pr. fl. 1.40-2-; (nou) per litru — cr. pe 100 chilo: Slăniua fl. 70-80; său brut fl. —; său de lumină fl. 40-42; unsoare fl. 80-; cânepă fl. 24-26; sămânță de in fl. săpun fl. 30-34; fână fl. 1.80-2.40 spirt pro grad fl. 10-11 1/2; pro chilo: carne de vită 42 cr. carne de vițel 36 cr. carne de porc 44 cr. carne de berbeco 28 cr.; ouă 5 de 10 cr. Târgul de ași din princa raptului de cuceruz a fost foarte slab cerecat. Timpul e frumos și cald.

Sighișoara, 14 Octovbre n. Pro hectolitru: grâu fl. 6.80-7.50; grâu șcăreț fl. 5-5.70 săcărâș fl. 5.50-5.70; ovăs fl. 2-2.40; cuceruz fl. 4.40; cartofii fl. 1.50; per chilo: său brut 80 cr. carne de porc 40 cr. carne ostură bovină 30 cr. unsoare de porc 80 cr. per metru cubic: Lemne vîrtoase fl. 1.60.

Budapesta, 16 Oct. n. În săptămîna trecută timpul a fost mai mult frumos. Ici colea câte o stropitură dară mai mult caldă decât rece. Temperatura preste și a fost caldă, pentru aceea sînt răci șerile, nopțile și diminețile. Aceasta însă nu strică nimica fiindcă a sosit și timpul pentru astfel de împrejurări și oamenii sînt mulțumiți, pentrucă toate lucrurile de cîmp au putut înainta preste și neîntrerupt. Arăturile sînt gata, grănele toate semănate, curculele rupte și grigite, viile culesc și în mare parte și tăiate și îngropate tot pe timpul frumos. Fieresc nu ne bucură de loc rezultatul culesului viilor, pentrucă mustul deo parte este preste așteptare puțin, apoi de altă parte mai că nu se poate numi must, pentrucă mai de jumătate este acru, de numai de oțet e bun. Avem noroc, că celelalte cereale sînt mai înalțuitoare, căci dacă ar fi și aceste de calitatea mustului din acest an, desnădejduirea poporului ar fi mare. Pășunile pentru vite sînt frumoase

și îmbucurătoare pentru bieții economi, cari acum constatare în toate direcțiunile den că n'au mare folos de lucrurile și necăzurile avute peste vară cu economia. Tergul din săptămîna trecută a fost bine ceretat și toate articolele deși au avut bună trecere totuși au fost cu 10-15 cr. mai ef. ține ca mai înainte. Așa notăm în deosebi:

Grâu la 100,000 m. m. a trecut cu fl. 11.85-11.90; săcara la 4000 m. m. cu fl. 10-10.15; orzul la 3000 m. m. cu fl. 6-6.30; ovăsul fl. 6-6.25; cuceruzul la la 4000 m. m. cu fl. 6.37-8.; faina mai cu seamă pela sfîrșitul săptămînei a început a trece mai slabu; apoi păstăiosele trecuță ca și mainainte; lăunile cu fl. 2.15-3.75 Poreii în număr tot pe 67,580 au fost căuțați ca și în rîndul trecut. Din Ungaria de jos au fost în țerg peste 5000, din România v're o 40 și din Ardeal v're o 70 capete; unsoarea de porc trecut cu fl. 66-79; slăniua cu fl. 66-72; săul cu fl. 47-48; spirtul en gros cu 33.50, en detail cu fl. 35.55; cartofii fl. 2.30-2.50;

Peile de bou cu fl. 108-110; de vacă cu fl. 105-108; de oaie cu fl. 145-170; de vițel cu fl. 190-220; de miel cu fl. 95-110 (toate per 102 dărab).

Estreas din foaia oficială „Budapesti Kôzlöny.“

Licitățiuni: în 3 Noem. și 7 Dec. imob. lui Nicolau Munteanovici în Cluj (trib); în 5 Noem. și 6 Dec. imob. Zosiei lui George Păreșu în Creguis (judec. cerc. Hateg); în 30 Noem. și 30 Dec. imob. lui Alexandru Cioreanu în Bozieș; în 23 Noem. și 23 Dec. imob. lui Iosif Fekete în Orăștie; în 28 Oct. imob. lui Elie Pap și ale remasului după Elisa Pap în Orăștie (judec. cerc.); în 3 Dec. imob. soției baronului Carol Hussar în Negrelești (trib. Dej); în 23 Oct. imob. lui Teodor și Veronica Asbei în Gherla (judec. cerc.); în 22 Oct. imob. remasului după Vasilec Szyp an în Agrebici (trib. Cluj).

Nr. 248.

1-3

CONCURS.

La școala capitală gr. or. din Zernesci, este de a se istituți un post de învățătoreasă, pentru a cărui ocupare se escrie concurs cu termin până la 26 Octovbre a. c. st. v.

Salariu pentru anul de probă e 120 fl. v. a. cuartir și lemne pentru foc 12 metri cub. cu prospect de a se imulți după întărirea definitivă.

Dela concurențe se cere, atestat de botez, că sînt gr. or., de moralitate, de calificațiunea științifică și a economiei de casă, atestat că posedo cunoștința limbelor patriei, și dacă a mai fost învățătoreasă atestat de practică de până acum.

Suplicile istruite în sensul Stat. org. sînt a se așterne oficiului presbiterial I. al Brașovului ca adm. al ppresbiteratului Branului.

Din ședința comitetului parochial gr. or. Zernesci 3 Octovbre 1880.

Ioan Dan m. p., preot și președ. comt.

Cancelaria advocatului și fiscalului consistorial

Dr. Ioan Borcia,

se află în strada Cisnădiei Nr. 27 (casa d-lui Conrad). [62] 2-3

Sz. 187. 1880 hagy. [61] 2-3

Hirdetmény.

Alôlirt kir. közjegyzô mint törvényeszkî biztos részêrôl ezemmel közhirrê tétetik, miszerênt f. 6. Octoberrê hó 28-án délelôtti 9 óraker, helybêlî néhai Andronic Demeter hagyatékához tartazô butor és házieszkôzkôbôl állô ingóságok, kôszpénz fizetês melett, nyilvános árverês utján, a hagyatékî házban, helyben disznodi utca 36 h. sz. a. eladatni fognak, mirôl venni szândékök ezemmel értesitetnek.

Nagy-Szeben 1880 October 16-án.

Gundhart Frigyes m. p., nagyszébeni magy. kir. közjegyzô.